

SLUTLIG BEDÖMNING
Ärendenummer: FO 2011-001
Datum: 2011-02-17
Utredare: Gisela Chand

Utredning avseende Skellefteå Krafts verksamhet Kraftklubben

Förevarande fall har Företagarombudsmannen tagit upp efter anmälan av en lokal företagare.

Beskrivning av fallet

Skellefteå Kraft AB (nedan Skellefteå Kraft) är ett av Skellefteå kommun helägt bolag. Föremålet för Skellefteå Krafts verksamhet är att inköpa, producera och distribuera energi, äga och förvalta fast och lös egendom samt bygga och förvalta infrastruktur för tele- och datakommunikation med därtill hörande verksamheter.¹ Ändamålet med bolaget är att främja kommunens utveckling dels genom att långsiktigt trygga regionens energiförsörjning och skapa en bra infrastruktur inom områdena energi, tele- och datakommunikation, dels genom att tillföra kapital och affärskompetens till regionen.²

Skellefteå Kraft har en verksamhet som kallas för *Kraftklubben*. I klubben blir alla Skellefteå Krafts elkunder automatiskt medlemmar, vilket gör att antalet medlemmar i klubben är runt 130 000. Medlemskapet i Kraftklubben är helt kostnadsfritt och ger möjlighet att ta del av bland annat erbjudanden, tävlingar och energisparråd. Genom Kraftklubben har ett antal selektivt utvalda företag fått gratis marknadsföring. Bland annat har Skellefteå Kraft tillsammans med den månatliga fakturan skickat ut erbjudanden från ett vitvaruföretag och ett blomsterhandelsföretag med olika erbjudanden om rabatter. Bara portot för detta torde innefatta ett olagligt stöd på runt 300 000 kronor. Marknadsföring på Skellefteå Krafts hemsida har också förekommit för vissa lokala företag. Skellefteå Kraft låter inga andra företag vara med och lämna erbjudanden.

¹ Bolagsordning för Skellefteå Kraftaktiebolag, § 2

² Bolagsordning för Skellefteå Kraftaktiebolag, § 3

Gällande reglering

En kommuns allmänna befogenheter framgår av 2 kap 1 § kommunallagen (1991:900). Där stadgas att kommuner själva får ha hand om sådana angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens område eller dess medlemmar och som inte skall handhas enbart av staten, en annan kommun, ett landsting eller någon annan. Typiska kommunala verksamhetsområden är vård, skola och omsorg.

Enligt 2 kap 8 § kommunallagen får kommuner och landsting genomföra åtgärder för att allmänt främja näringslivet i kommunen eller landstinget. Individuellt inriktat stöd till enskilda näringsidkare får lämnas bara om det finns synnerliga skäl för det. Ett allmänt främjande av näringslivet i kommunen får inte ges om det samtidigt innebär även ett individuellt inriktat stöd.³

Kommunala elbolag är undantagna från vissa av kommunallagens principer. Enligt 7 kap 1 § ellagen (1997:857) gäller inte kommunallagens lokaliseringsprincip för dessa företag, utan de är fria att verka även utanför kommunens gränser. Enligt samma paragraf har kommunalt ägda elbolag möjlighet att utöka den kommunala kompetensen när det gäller bolagets ”... *produktion av och handel med el samt därmed sammanhängande verksamhet*”. Förarbetena till lagen nämner som exempel på detta bland annat konsultverksamhet med inriktning på energihushållning.⁴

Enligt 7 kap 2 § ellagen ska verksamheten drivas på affärsmässig grund vilket innebär att företaget ska tillämpa ett affärsmässigt beteende och en marknadsmässig prissättning. Det krävs också att en viss vinstmarginal ska inräknas i priset, om inte annat är särskilt motiverat. De villkor som gäller för det privata näringslivets affärsdrivande verksamhet skall alltså vara vägledande.⁵

Företagarombudsmannens bedömning

Enligt Företagarombudsmannens mening utgör fri och öppen konkurrens på lika villkor en förutsättning för ett bra företagarklimat.

Med stöd av ellagen tänjer kommunala elbolag på gränserna. Kommunala bolag ska dock hålla sig inom den kommunala kompetensen och ellagen friskriver inte elbolagen från att följa kommunallagen. Att kommunala elbolag inlemmar

³ Kammarrätten i Jönköping, dom den 20 december 2007, mål nr 2494-07, Lessebo kommun.

⁴ Se Prop. 1996/97:136

⁵ Se Prop 1996/97:136

kommunalrättsligt olagliga verksamheter, som till exempel etanolfabriker i Polen⁶, är skadligt för företagarklimatet och riskerar att snedvrیدا konkurrensen.

Skellefteå Kraft har genom Kraftklubben gett utvalda företag en förmån som andra företag i kommunen inte har fått ta del av. Handlandet har snedvridit konkurrensen och inverkat menligt på företagarklimatet i kommunen.

Företagarombudsmannen har under åren utrett många tvivelaktiga kommunala verksamheter och olagliga avtal. Ett problem som ställs på sin spets när det gäller Kraftklubben är att beslut som fattas i kommunala bolag inte är överklagbara. Detta medför att ett stort antal företag, trots att Skellefteå Kraft agerar olagligt och snedvrیدer konkurrensen, inte kan överklaga agerandet. Detta är dåligt för företagarklimatet.

Det kan, enligt Företagarombudsmannens mening, konstateras att Skellefteå Kraft genom Kraftklubben handlat på ett sätt som är till nackdel för den fria konkurrensen och företagarklimatet. Skellefteå Kraft har inte erkänt att de gjort något fel men har efter Företagarombudsmannens kritik beslutat att utvärdera Kraftklubben. Skellefteå Kraft har anmält sig själva till Konkurrensverket och möjligheten att låta företag förmedla erbjudanden till elkunderna stoppas tillsvidare. Enligt Företagarombudsmannens mening bör Skellefteå Kraft med omedelbar verkan avveckla projektet.

Företagarombudsmannen, en del av Den Nya Välfärden, verkar för ett bättre företagarklimat i Sverige. Företagarombudsmannens huvudsakliga uppgift är att ge uppmärksamhet och publicitet åt konkreta exempel på brister i företagarklimatet. Företagarombudsmannen har en styrelse bestående av företagare, ekonomer och publicister som på ideell basis leder verksamheten. Företagarombudsmannen genomför utredningar både på eget initiativ och efter anmälan. Anmälare kan vara företagare, politiker, journalister eller andra samhällsmedborgare som har reagerat på fall där företagande försvåras på grund av brister i lagstiftning, föreskrifter eller myndighetsutövning.

⁶ T.ex. Länsrätten i Västernorrlands län, mål nr 2792-06.